

*Мищенко Марина Сергіївна
Осаулко Владислав Ярославович
Уманський державний педагогічний
Університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АГРЕСІЇ ПІДЛІТКІВ

Під агресією звичайно розуміють усвідомлені дії, що заподіюють чи мають намір завдати шкоди об'єкту нападу. Агресія розглядається як своєрідна форма девіантної поведінки, як дія, що суперечить нормам співіснування людей. Агресія у підлітковому віці не виникає зненацька – у сучасній психологічній науці підкреслюється роль мікросередовища у формуванні її змістовних та інструментальних характеристик, а також суб'єктивних уявлень про міру припустимості агресивної поведінки.

Можна виділити основні узагальнені показники несприятливого впливу сім'ї на психічний розвиток підлітка і його особистості в цілому і формування високого рівня агресивності і закріплення агресії, зокрема. До них можна віднести: авторитарність батьків і велику психологічну дистанцію між поколіннями, фізичне і психологічне насильство, що практикується в сім'ї; фрустрацію соціогенних потреб актуальних для підліткового віку; ігнорування інтересів дитини і змін у її розвитку, пов'язаних з появою психологічних, жорсткий тотальний контроль, так само як і безконтрольність; відсторонення батьків від процесу виховання і педагогічного керівництва поведінкою підлітка. Негативний вплив має наявність психологічних бар'єрів емоційного, оцінного та смислового характеру, велика кількість конфліктів, демонстрація деструктивних, агресивних моделей поведінки. Важливою умовою розвитку і закріплення агресії є фрустрація потреби в прихильності, визнанні, любові і захисті з боку дорослих, а також наявність ситуацій постійного застосування покарань, особливо фізичних.

Наступними після сім'ї інститутами соціалізації індивіда є заклади системи освіти: дитячі садки та школа. У процесі соціального наочіння агресії

особливе місце посідають засоби масової інформації. Проте, незважаючи на суттєву роль засобів масової інформації у формуванні агресивної поведінки, набагато більший вплив чинить кіно.

Інформація, що подається нам у засобах масової інформації, кіно та відео є потужним засобом впливу на поведінку людей у реальному житті. Важливо навчитися використовувати її не на шкоду, розпалюючи агресію та ворожнечу, а на користь, як засіб формування правослухняної, толерантної поведінки. Як правомірно відзначають Р. Берон та Д. Річардсон, теорія соціального научіння агресії «залишає набагато більше можливостей, шансів запобігти і контролювати людську агресію порівняно із більшістю інших теорій» [1].

Отже, агресія є складною структурною динамічною формою організації поведінки, яка змінюється в процесі соціалізації з врахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників, які викликають, підсилюють і провокують агресивну поведінку.

Література

1. Скрыльникова Л. П. Проявление агрессивности и ее коррекция у подростков-девиантов 16-летнего возраста / Л. П. Скрыльникова, И. П. Вострухина // Ананьевские чтения: тезисы научно-практической конференции. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 2001. – С. 430–431.